

77 . Șoimeni | Comuna: Păuleni | Județ: Harghita | Punct: Várdomb/Dealul Cetății - Ciomortan | Anul: 2011

Anul: 2011

Cod RAN: 83400.01

Perioade: Preistorie, Protoistorie

Epoci: Preistorie, Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu, Epoca bronzului, La Tène

Tipuri sit: locuire, descoperire izolată, exploatare/carieră, obiect izolat

Categorii sit: Domestic, Religios, ritual și funerar, Neatribuit

Autori: Corneliu Beldiman, Dan Lucian Buzea, Gheorghe Dumitroaia, Daniel Garvăn, Valerii Kavruk, Gheorghe Lazarovici, Elena Roxana Munteanu, Diana Maria Sztancs

Instituții: Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir", București, Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, Sfântu Gheorghe, Complexul Muzeal Județean Neamț, Complexul Muzeal Județean Neamț, Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, Sfântu Gheorghe, Universitatea "Lucian Blaga", Sibiu, Complexul Muzeal Județean Neamț, Universitatea "Lucian Blaga", Sibiu

Raport

Situl se află în zona submontană a Munților Ciucului, la 8 km nord-est de municipiul Miercurea-Ciuc și la cca. 1 km nord-est de satul Șoimeni (Csikcsomortán), comuna Păuleni-Ciuc, județul Harghita, în locul numit de localnici Várdomb (Dâmbul Cetății). Situarea sitului în linia dreaptă între Pasul Vlăhița și izvorul Trotușului sugerează un posibil rol al acestuia în contextul relațiilor între depresiunile Odorhei și Ciucului cu Subcarpații Moldovei. Totodată, prezintă interes și faptul că ambele pâraie care flanchează situl sunt afluenți ai Oltului, ceea ce facilitează accesul la resursele văii celei mai importante artere hidrografice din zonă, inclusiv la bogatele zăcămintele de cupru de la Bălan.

Recentele cercetări geo-spatiale efectuate de Raymond Whitlow (SUA, State University New York, Buffalo) sugerează că facilitățile naturale de mai sus au fost valorificate de locuitorii preistorici ai așezării.

Situl a fost descoperit în perioada interbelică de Al. Ferenczi. În anii 1950 și 1960, săpături de mică amploare în acest sit au fost efectuate sub conducerea lui Székely Zoltán. În perioada 1999-2011, cercetările au fost efectuate sub egida Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, sub conducerea lui Valerii Kavruk.

Cercetările efectuate până în 2010 au scos în evidență vestigiile din perioada eneolitică, epoca bronzului mijlociu, precum și elemente izolate din perioada dacică târzie. Vestigiile din eneolitic reprezintă urme consistente de locuire aparținând culturii Cucuteni-Ariuşd (faza Cucuteni A2 și un nivel de locuire de scurtă durată cu ceramica neornamentată de tip Cucuteni și fragmente ceramice izolate de tip Bodrogkeresztúr). Eneoliticului final îi aparțin urmele de locuire de scurtă durată cu ceramica specifică culturii Coțofeni. Vestigiile din epoca bronzului mijlociu descoperite în acest sit îi aparțin culturilor Costișa-Ciomortan și Wietenberg (faza a 2-a după Chidioșan). La acestea se adaugă câteva fragmente ceramice izolate de factură dacică.

Până în epoca bronzului mijlociu așezarea nu a fost fortificată. Primele fortificații (șanțul și valul în jurul așezării) au fost construite odată cu așezarea în acest loc a purtătorii culturii Costișa-Ciomortan. La scurt timp după ce locuirea Costișa-Ciomortan a încetat, așezarea a fost ocupată de purtătorii culturii Wietenberg care au folosit și, probabil, au reînnoit fortificațiile mai vechi.

Obiectivele cercetării arheologice în campania din 2011 au fost următoarele:

- cercetarea valului de apărare în partea estică a așezării;
- continuarea cercetării locuinței Wietenberg (nr. 32) descoperită în 2010, aflată pe panta interioară a valului de apărare;

- verificarea raportului între nivelul de locuire Costișa-Ciomortan și valul de apărare a sitului;
- cercetarea urmelor de locuire din perioada eneolitică aparținând culturilor Cucuteni-Ariuşd și Coţofeni, aflate la baza valului de apărare;

Cercetările arheologice în campania din 2011 au fost efectuate în perimetrul S.I (c. L-M/1'-5; G-K/1'), pe suprafața de 64 mp. La aceste cercetări, alături de membrii colectivului, au participat studenți-voluntari din străinătate, coordonați de Raymond Whitlow (SUA).

Eneolitic

Vestigiile din eneolitic au fost cercetate în c. L-M/4-5, la adâncimea de 2,5 - 2,7 m de la vârful valului. Aici au fost descoperite urmele unui complex arheologic (probabil o locuință) care avea umplutura formată din pământ negru, afânat cu resturi de lemn și lut ars. Forma și dimensiunea complexului nu au putut fi stabilite, deoarece acesta depășește suprafața deschisă.

Pe nivelul superior al complexului au fost descoperite fragmente ceramice, pietre, unelte și obiecte din piatră, os și corn. Materialul ceramic descoperit aparține culturilor Cucuteni-Ariuşd și Coţofeni. Complexul a fost conservat pe acest nivel și va fi cercetat în campania din anul 2012.

Epoca bronzului timpuriu

S.I, a fost extinsă în direcția vestică (c. G-H/1'), pentru a preciza perimetrul aglomerării de pietre care suprapuneau locuința nr. 32 aparținând culturii Wietenberg. În c. H/1', sub nivelul de bolovani de piatră (care aparțin locuinței) a fost descoperit un schelet uman.

Scheletul aparținea unui adult depus în poziție chirchită pe spate întors pe dreapta, orientat cu capul spre NV. Capul defunctului a fost așezat pe partea dreaptă iar corpul pe spate (decubit dorsal), cu brațele îndoite la cot cu palmele aduse sub bărbie. Picioarele erau puternic îndoite și căzute pe partea dreaptă, unul peste celălalt, astfel încât călcăiele se aflau foarte aproape de bazin.

Conturul gropii în care se afla scheletul nu a putut fi delimitat. Scheletul a fost secționat parțial de o groapă de stâlp (Groapa nr. 307), în umplutura căreia au fost descoperite fragmente ceramice aparținând culturii Costișa-Ciomortan. Este posibil că acest schelet aparținea complexului 14 cercetat anterior.

În zona abdomenului defunctului a fost depus un vas ceramic păstrat aproape integral. Acesta a fost modelat din lut nisipos în amestec cu ceramică pisată și pietricele mărunte, are corpul bitronconic cu pereții foarte subțiri, buza ușor evazată având marginea în formă de manșon. Pe gât vasul este prevăzut cu două urechiușe tubulare de mici dimensiuni. Vasul este bine netezit, arderea oxidantă, culoarea neuniformă cu nuanțe de brun și negru.

Particularitățile recipientului ce însoțea scheletul îl plasează în epoca bronzului timpuriu, fiind posibilă atribuirea lui grupului Jigodin, a cărei așezare eponimă se află la cca. 8 km, SV de situl de la Șoimeni.

Epoca bronzului mijlociu

Valul de apărare

În S.I, c. L-M/4-5, valul de pământ prezintă o structură complexă incluzând mai multe depuneri succesive de pământ de culori și componente diferite, precum și urme de substructuri formate din gropi de stâlp. Umplutura valului constă din lut galben bățorit, pietre plate de mici dimensiuni (pietre care fac parte din structura geologică a terenului din apropierea valului) și lentile de pământ brun (humus antic).

În suprafața cercetată s-a constatat faptul că valul de pământ ce fortifica așezarea a fost ridicat în mai multe etape din perioada de început a epocii bronzului mijlociu (cultura Costișa).

Cultura Wietenberg

Locuința (L.32) cercetată numai în partea sa superioară, era orientată pe direcția NV-SE și avea dimensiunile de 4,5 x 3 m. Locuința a fost construită pe panta interioară a valului de apărare, după ce în prealabil s-a realizat o nivelare a terenului.

În partea superioară a umpluturii locuinței au fost descoperite aglomerări mari de bolovani de piatră de

diferite forme și dimensiuni. Perimetrul locuinței a fost conturat de aceste pietre și puține fragmente ceramice. Peretele NE al locuinței a fost cercetat pe nivelul superior al dărâmăturilor. Acesta era format din resturi de lipitură arsă care păstrează urme și amprente de pari și nuiiele împletite. În colțul NV al locuinței, între dărâmăturile peretelui au fost descoperite două vase ceramice: o oală bitronconică și un castron. Printre aglomerările de lipitură de lut ars au fost surprinse și resturi de lemn carbonizat.

La nivelul podelei, în partea vestică a locuinței a fost descoperită o vatră de foc (Vatra nr. 1). Suprafața de lut ars a vetrei era bine netezită și s-a păstrat pe suprafața de cca. 40 x 60 cm. Inițial, vatra avea probabil forma circulară.

În partea de est a vetrei a fost descoperită o greutate de lut ars (Nr. 1), de formă piramidală, perforată transversal în partea superioară. În apropierea vetrei, la vest de greutatea nr. 1, au fost descoperite alte trei greutăți, două întregi și una fragmentată (nr. 2, 3 și 4).

Pe podea, în zona centrală a locuinței au fost descoperite urme de bârnă de lemn carbonizată, păstrată pe o suprafață de cca. 60 x 5 cm. Tot pe podea, sub dărâmăturile pereților locuinței din partea sa estică, au fost descoperite două vase ceramice in situ: o ceașcă cu toartă supraînălțată și o cană.

Vestigiile arheologice aparținând culturii Wietenberg (faza a 2-a după Chidioșan), sunt bine documentate prin cercetarea locuinței (L.32). Purtătorii acestei culturi au reparat fortificațiile vechi ale așezării și au construit locuințele pe panta interioară a valului de apărare. Elementele de construcție a L.32, sunt asemănătoare cu cele ale locuințelor cercetate în campaniile arheologice anterioare (L.7, L.8, L.9 și L.10).

Noutatea pe care a adus-o cercetarea acestei locuințe constă în faptul că lângă vatră au fost descoperite patru greutăți de formă piramidală, din lut ars. Locuința a fost conservată urmând a fi cercetată în campania din anul 2012.

În cazul scheletului uman descoperit la cca. 1 m N de L.32, menționăm că în campania arheologică din anul 2001, în aceeași zonă a fost descoperită o depunere de oase umane (Cpl. 14) formată dintr-un schelet de adult și două cranii umane depuse într-o groapă, alături de care se afla un vas ceramic, a cărui atribuire culturală a rămas incertă. Este posibil ca scheletul uman descoperit în 2011 să fi fost legat de Cpl.14. Este prima descoperire din situl de la Șoimeni care poate fi atribuită în mod cert epocii bronzului timpuriu.

Informații suplimentare online

[Raportul 4791 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
